Feitelijke voorlopers van de huidige gemeenten

Heerlijkheden kunnen gezien worden als voorlopers van gemeenten. Het waren zelfstandige gebieden met eigen lokale wetten, bestuurders en rechtspraak. Deze manier van besturen ontstond in de Middeleeuwen. Het platteland van Noord- en Zuid-Holland was eeuwenlang verdeeld in honderden kleine heerlijkheden. Ze hadden hun eigen wetten, rechtspraak en bestuurders.

Ook regenten kochten soms heerlijkheden en koppelden dan vaak de naam van de heerlijkheid aan hun achternaam. Zo ontstonden chique geslachten als Bicker van Swieten, Deutz van Assendelft, de Roy van Zuydewijn en Six van Oterleek. Het bezitten van een heerlijkheid betekende overigens niet per se ook eigenaar zijn van de grond; dan had je alleen bepaalde rechten. Zoals het benoemen van bijvoorbeeld de baljuw of schout.

Inkomsten

Dat was een soort burgemeester, politiecommissaris en ook kantonrechter. In één persoon. Een belangrijke ambtenaar ook, die voor veel inkomsten zorgde.

Na de inval van de Franse legers in 1795 werden de Heerlijkheden 'gemeenten' en verloor de heer alle rechten. Koning WIllem I herstelde enkele van deze rechten, maar ook dit hield geen stand.